

Fastställd av Vetenskapliga rådet 16.10.2025

Arkiv- och bibliotekspolicy

Arkivsektorns verksamhet innefattar arkiv- och biblioteksverksamhet. Arkivet betjänar forskare och andra kunder och har ett serviceperspektiv i all verksamhet. SLS arkivsektor följer aktivt utvecklingen inom arkiv- och biblioteksfältet, inom digital arkivering och digitalt tillgängliggörande samt ökar sin kompetens inom området. Sektorn utnyttjar teknologiskt ändamålsenliga och kostnadseffektiva lösningar i sin verksamhet.

Syftet med arkivverksamheten är att:

- insamla, arkivera och tillgängliggöra material om den svenska kulturens uppkomst och utveckling i Finland
- genom samlingarna spegla mångfalden i den svenska kulturen i Finland och belysa kulturell och samhällelig föränderlighet över tid
- kontinuerligt utöka samlingarna genom mottagande av donationer, dokumentation och aktiv insamling utgående från ett socialt, kulturellt och språkligt inkluderande perspektiv. Material som belyser minoriteter och mångkultur inom den svenska kulturen inbegrips.

Målet med arkivverksamheten är att:

- erbjuda källmaterial för humanistisk-samhällsvetenskapliga forskare och för andra användare intresserade av det svenska kulturarvet i Finland
- främja öppen tillgång till kulturarv i enlighet med SLS policy för öppen vetenskap
- öka medvetenheten om samlingarna samt främja användningen av samlingarna i forskning och undervisning
- göra arkivmaterialet digitalt sökbart och öka tillgängligheten successivt i digital form på nätet
- erbjuda digitala nättjänster som är oberoende av plats och tid
- erbjuda samma kundtjänster både i Helsingfors och i Vasa

Arkivsamlingarnas profiler:

Traditions- och språksamlingen innehåller arkivmaterial som belyser det materiella och immateriella kultur- och språkarvet i olika miljöer, socialt och regionalt samt även samtiden inom olika samhällsområden. Samlingen bygger på dokumentation av minneskunskap, samtidsfenomen och språkbruk.

Historiska och litteraturhistoriska samlingen innehåller arkivmaterial som hänför sig främst till person- och släkthistoria, kultur- och litteraturhistoria, idé- och lärdoms historia samt organisationer på riksnivå.

Traditions- och lokalhistoriska samlingen i Österbotten innehåller dels arkivmaterial som berör person- och släkthistoria, lokala och regionala föreningar och sammanslutningar inom kultur och samhälle i svenska Österbotten, dels insamlad minneskunskap och samtidsdokumentation som belyser materiellt och immateriellt kulturarv och dagens samhälle i svenska Österbotten.

Samlingen för folklig musik- och dansutövning innehåller arkivmaterial som belyser musik- och danstraditioner från äldre tiders allmogekultur till dagens folkliga musik- och dansutövning.

Materialbeståndet

Samlingarna utökas genom mottagande av donationer och genom materialupprop samt genom aktiv insamling med vetenskapliga metoder så som frågelistor och fältinsamling. Betoningen i utökandet av materialet ligger på aktiv insamling genom samarbete och mottagande av donationer.

Arkivet tar emot forskningsmaterial inom ramen för samlingsprofilerna, insamlat med kvalitativa, kvantitativa eller digitala metoder.

Arkivet respekterar donatorns vilja när en donation emottagits. Depositioner tas emot endast i undantagsfall.

Informationshantering

Digitala metoder tillämpas vid insamling, arkivering och tillgängliggörande av materialet.

Nationella och internationella lösningar kring informationshanteringen i samarbete med andra minnesorganisationer prioriteras.

Uppgifter om nytt material registreras och blir tillgängliga för kunden när materialet överläts till arkivet eller insamlingen avslutats. Digitalt eller digitaliserat material blir tillgängligt i arkivets kundutrymmen eller i den nationella söktjänsten Finna. Material digitaliseras enligt arkivets digitaliseringsplan.

Vid digitalisering av analogt material prioriteras material som

- riskerar att förstöras
- bedöms vara kulturhistoriskt värdefullt och nationellt centralt
- intresserar SLS prioriterade målgrupper
- kan göras fritt tillgängligt på nätet

Omfattningen av beskrivande metadata bestäms av behovet av sökbarhet på basis av:

- efterfrågan på innehållet
- mängden känd information om materialet och innehållet
- det vetenskapliga intresset
- innehållets kulturhistoriska och nationella värde

Tillgänglighet och användning av arkivmaterial

Arkivet arbetar för att främja medvetenheten om samlingarna och verksamhet så dess målgrupper känner till de tjänster som arkivet erbjuder.

Materialet förses inte med oskäligt långa förbehåll.

I enlighet med principerna för öppen vetenskap blir forskningsmaterial som donerats till arkivet tillgängligt senast efter att forskningsprojektet avslutats.

Materialets tillgänglighet kan begränsas av förbehåll i donationsavtal, samarbetsavtal eller efter etiska överväganden.

Forskningsmaterialens tillgänglighet bestäms utgående från etiska och juridiska aspekter, på motsvarande sätt som för SLS arkivs övriga material.

Samarbeten

Insamling görs i samarbete med universitet, institutioner och enskilda forskare för att främja samlingarnas samhällsrelevans och bredda materialbeståndet.

I donationsfrågor samarbetar arkivet med andra minnesorganisationer som bevarar privat arkivmaterial enligt överenskommen arbetsfördelning mellan organisationerna.

Arkivsektorn representerar SLS i frågor gällande det immateriella kulturarvet nationellt och internationellt.

Biblioteket

Syftet med bibliotekets verksamhet är att förstärka humanioras genomslag i samhället inom sitt uppgiftsområde som är att:

- satsa på olika tidsbundna projekt genom samarbete eller genom att stöda andra relevanta aktörer med syftet att öka synligheten, sökbarheten och tillgänglighet för svenskspråkig eller nordisk forskningslitteratur inom SLS ämnesområden.
- arbeta sektoröverskridande och vidta åtgärder för att öka synligheten och genomslag för egna och finansierade utgåvor i full-text i olika informationstjänster nationellt och internationellt.
- arbeta för att SLS är med i olika sammanhang som en del av den nationella forskningsinfrastrukturen för att säkra tillgång till informationsresurser.

- ta emot litteratur relaterat till centrala arkivdonationer och -donatorer (tex. person-och kulturhistoria samt skönlitteratur)
- anskaffa och motta litteratur som fokuserar på specialområden som inte andra bibliotek erbjuder eller satsar på såsom fack- och forskningslitteratur till specialsamlingarna Runeberg och Topelius, de litterära modernisterna, folkligt musik- och dansutövande samt utgåvor som ges ut av SLS eller finansieras av SLS.
- uppdatera central referenslitteratur i forskarsalarna.
- stöda användningen av arkiv- och andra informationsresurser centrala för SLS genom utbildning inom informationssökning, även för användargrupper som inte är affilierade till universitet.

Förvärv

SLS bibliotek samarbetar med bytescentralen för vetenskaplig litteratur och kan ta emot donationer inom ramen för sina uppgifter. Depositioner av material tas i regel inte emot.

Biblioteket kan dokumentera kultur- eller personhistoriskt betydelsefulla boksamlingar i anslutning till att person- eller släktarkiv doneras.